Waterschap Noorderzijlvest

ALGEMEEN BESTUUR

Betreft:	Besluitvormend	Programma:	4. Organisatie en omgeving
Portefeuillehouder:	Van der Schaaf		
Route:	DB-AB		

Onderwerp
Handreiking (her)benoemingsprocedure voorzitter waterschap.

Bijlagen
1. Brief Ministerie van I&W d.d. 6 juli 2026.
2. Brief Unie van Waterschappen d.d. 28 juli 2026.
3. Handreiking (Her)benoemingsprocedure en ambtstermijn voorzitter waterschap en hoogheemraadschap.

HET ALGEMEEN BESTUUR BESLUIT:

1. Te kiezen voor een werkwijze zonder de in de handreiking beschreven structurele betrokkenheid van de Commissaris van de Koning (zoals verwoord onder 1.3 conclusie voor bespreking) en dit standpunt mee te geven aan de bestuurlijk vertegenwoordiger van Noorderzijlvest in de Uniecommissie Bestuur, Digitalisering en Financiën.

Inleiding
In juli 2026 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de handreiking "(Her)benoemingsprocedure en ambtstermijn voorzitter waterschap en hoogheemraadschap" vastgesteld en aan de waterschappen toegezonden. Met de inwerkingtreding van deze handreiking per 6 juli 2026 is de Circulaire benoeming voorzitters van waterschappen 2019 vervallen.
De Unie van Waterschappen heeft de waterschappen verzocht de handreiking bestuurlijk te bespreken en zich uit te spreken over de daarin beschreven rol van de Commissaris van de Koning (CdK). De uitkomsten worden meegenomen in de verdere behandeling binnen de Uniecommissie Bestuur, Digitalisering en Financiën (hierna: CBDF) en vervolgens in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen.

Achtergrond
De handreiking is de uitwerking van het in 2025 verschenen adviesrapport over de optimalisatie van de (her)benoemingsprocedure van voorzitters van waterschappen. Dat adviesrapport leidde destijds tot uitgebreide discussies binnen de waterschappen, de Kring van Voorzitters, de Kring van Commissarissen van de Koning, de Unie van Waterschappen en het ministerie.
Belangrijk is dat zowel de begeleidende brief van de minister als de handreiking expliciet aangeven dat de wettelijke procedure ongewijzigd blijft. De aanbevelingsbevoegdheid van het algemeen bestuur blijft dus volledig in stand. Ook de verdere wettelijke stappen via Gedeputeerde Staten, de minister en het Koninklijk Besluit veranderen niet.
Nieuw is dat de handreiking een informele rol voor de Commissaris van de Koning beschrijft bij onderdelen van de procedure, onder meer rond profielschets, kandidaatselectie en procesbegeleiding. De minister adviseert om de handreiking consequent toe te passen. Ook het Uniebestuur heeft aangegeven de handreiking te ondersteunen.

➔ Ter informatie is aan het eind van dit voorstel (pagina 5) een beschrijving toegevoegd van de rol van de CdK zoals deze, per fase van de procedure, is opgenomen in de handreiking.

Beoogd effect
De standpuntbepaling door het algemeen bestuur leidt tot een keuze voor een werkwijze zonder betrokkenheid van de CdK of een werkwijze met betrokkenheid van de CdK als het gaat om de (her)benoemingsprocedure voor voorzitter van een waterschap.

Argumenten
1.1 Standpunt fractievoorzittersoverleg 19 maart 2025.
In het fractievoorzittersoverleg is op 19 maart 2025 gesproken over het toen voorliggende adviesrapport. De conclusie was samengevat:
- Het voorstel werd door de fractievoorzitters niet ondersteund.
- Het voorstel tast op onderdelen de positie en autonomie van het algemeen bestuur aan.
- Het algemeen bestuur wenste de regie te behouden over werving, selectie en gesprekken.
- Een adviserende of ondersteunende rol van de CdK werd aanvaardbaar gevonden, mits deze niet in de plaats komt van de verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur.

Zowel in het fractievoorzittersoverleg van Hunze en Aa's als in dat van Noorderzijlvest is het adviesrapport besproken. De uitkomsten van beide besprekingen kwamen in belangrijke mate overeen. Dit vormde de basis voor de gemeenschappelijke reactie van beide waterschappen aan de voorzitter van de Unie van Waterschappen. De reactie is destijds ook gedeeld met de Commissarissen van de Koning van Groningen en Drenthe.

1.2 Vraag die nu voorligt is of gekozen wordt voor een werkwijze zonder betrokkenheid van de CdK of een werkwijze met betrokkenheid van de CdK.
In 2025 lag een adviesrapport voor. Inmiddels ligt er een door het ministerie vastgestelde handreiking die door de minister en het Uniebestuur wordt aanbevolen. De wettelijke positie van het algemeen bestuur is daarbij niet gewijzigd, maar de handreiking beschrijft wel een meer prominente informele rol van de CdK.

De vraag voor het algemeen bestuur is niet zozeer of zij de handreiking ondersteunen, immers:
- De wettelijke bevoegdheden ongewijzigd zijn gebleven;
- De rol van de CdK wordt expliciet als informele rol omschreven;
- De handreiking is inmiddels door de minister vastgesteld.

De Minister adviseert om de handreiking volledig, consequent en consistent toe te passen. Hij acht het wenselijk dat waterschappen tijdig bepalen of zij de CdK een rol geven in de procedure of dat zij kiezen voor een werkwijze zonder betrokkenheid van de CdK' (brief Minister I&W van 6 juli 2026, bijlage). Tot slot wordt in de brief vermeld dat over drie jaar een evaluatie van de (her)-benoemingsprocedure en ambtstermijn plaatsvindt, waarbij onder andere wordt gekeken in hoeverre de handreiking wordt gebruikt, op welke wijze en hoe deze in de praktijk functioneert. Daarna zal de handreiking wettelijk worden verankerd, met de evaluatie als basis voor een zorgvuldige uitwerking.

De Unie van Waterschappen faciliteert dit advies en heeft hiertoe een proces ingericht. De stappen zijn verwoord in de Ledenbrief van 7 juli 2026 (bijlage). Gevraagd wordt om aan de bestuurlijke vertegenwoordiger in de Uniecommissie, voor Noorderzijlvest is dat de heer Wiersema, mee te geven of gekozen wordt voor een werkwijze zonder betrokkenheid van de CdK of een werkwijze met betrokkenheid van de CdK.

1.3 Conclusie voor bespreking.
1. Het algemeen bestuur blijft bij het eerder ingenomen standpunt in het fractievoorzittersoverleg dat de regie over de benoemings- en herbenoemingsprocedure van de dijkgraaf bij het algemeen bestuur behoort.
2. Noorderzijlvest kiest daarom voor een werkwijze zonder de in de handreiking beschreven structurele betrokkenheid van de Commissaris van de Koning.

3. De in de handreiking opgenomen rol van de CdK bij onder meer de voorbereiding van de procedure, de profielschets, de kandidaatselectie, de gesprekken met kandidaten en de beoordeling van hun geschiktheid wordt niet passend geacht bij de eigenstandige verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur.
4. Dat de wettelijke bevoegdheden van het algemeen bestuur formeel ongewijzigd blijven, neemt niet weg dat de in de handreiking beschreven betrokkenheid van de CdK in de praktijk invloed kan hebben op de wijze waarop het algemeen bestuur zijn verantwoordelijkheid uitoefent.
5. Noorderzijlvest wenst daarom geen formele of vooraf vastgelegde rol voor de CdK in de benoemings- en herbenoemingsprocedure.
6. Alleen wanneer zich bijzondere omstandigheden voordoen, zoals een dreigend bestuurlijk conflict of een vastlopende procedure, kan het algemeen bestuur zelf besluiten de CdK om advies of bemiddeling te vragen. Dit betreft nadrukkelijk maatwerk op verzoek van het algemeen bestuur en geen standaardonderdeel van de procedure.
7. Deze conclusies en aanbevelingen zijn oriënterend besproken in het fractievoorzittersoverleg op 9 september jl. en worden door de fractievoorzitters onderschreven.
8. Het standpunt van het algemeen bestuur wordt meegegeven aan de bestuurlijk vertegenwoordiger van Noorderzijlvest in de Uniecommissie CBDF.

Deze lijn sluit aan bij de eerder door de fractievoorzitters uitgesproken opvattingen, terwijl tegelijkertijd wordt erkend dat de handreiking inmiddels een vastgesteld product is. Ná de bespreking in de Uniecommissie CBDF en vóór de besluitvorming in de Ledenvergadering (december) wordt opnieuw van gedachten gewisseld met de fractievoorzitters om te bezien of het voorgestelde standpunt eventueel nog enige nuancering behoeft.

Risico's & Kanttekeningen

1.1 Handreiking sluit op hoofdlijnen aan bij de wijze waarop waterschappen benoemings- en herbenoemingsprocedures al uitvoeren.

Los van de discussie over de rol van de Commissaris van de Koning kan worden vastgesteld dat de handreiking op hoofdlijnen aansluit bij de wijze waarop waterschappen benoemings- en herbenoemingsprocedures al uitvoeren. Veel onderdelen van de beschreven werkwijze, zoals het zorgvuldig voorbereiden van de procedure, het opstellen van een profielschets, het werken met een vertrouwenscommissie en het waarborgen van een transparant proces, komen overeen met de praktijk zoals die ook binnen Noorderzijlvest wordt gehanteerd.
De procedures voor benoeming en herbenoeming van de voorzitter zijn in het verleden naar tevredenheid verlopen. Er bestaat daarom geen aanleiding om de bestaande uitgangspunten voor zorgvuldigheid, bestuurlijke verantwoordelijkheid en transparantie ter discussie te stellen.

1.2 Bemiddelende rol CdK op zichzelf een nuttig instrument in uitzonderlijke situaties.

De in de handreiking beschreven bemiddelende rol van de CdK kan op zichzelf worden gezien als een nuttig instrument in uitzonderlijke situaties. Een dergelijke rol ligt vooral voor de hand wanneer sprake is van een (dreigend) bestuurlijk conflict, verstoorde verhoudingen of een procedure die dreigt vast te lopen. In die omstandigheden kan de CdK vanuit zijn onafhankelijke positie bijdragen aan de-escalatie en een zorgvuldig verloop van het proces.

Ook zonder expliciete beschrijving in de procedure bestaat er in de praktijk ruimte voor de CdK om desgewenst een bemiddelende of adviserende rol te vervullen. De handreiking formaliseert deze mogelijkheid nadrukkelijker.

Financiën

Niet van toepassing.

Communicatie
De dijkgraaf van waterschap Noorderzijlvest zal over dit onderwerp in gesprek gaan met de CdK van de provincie Groningen.
De dijkgraaf van Hunze en Aa's zal eenzelfde gesprek voeren met de nieuwe CdK van de provincie Drenthe.

Uitvoering
Het standpunt van het algemeen bestuur wordt meegegeven aan de bestuurlijk vertegenwoordiger van Noorderzijlvest in de Uniecommissie CBDF.

Toelichting
Besluit:
Het dagelijks bestuur besluit om het voorstel door te geleiden naar het algemeen bestuur.

Toelichting:
De Unie van Waterschappen heeft om een standpuntbepaling van het algemeen bestuur van het waterschap gevraagd over de rol van de CdK in de benoemings- en herbenoemingsprocedure voorzitter waterschap. In het voorstel aan het algemeen bestuur wordt voorgesteld om geen formele of vooraf vastgelegde rol voor de CdK in de benoemings- en herbenoemingsprocedure op te nemen. Wanneer zich bijzondere omstandigheden voordoen, zoals een dreigend bestuurlijk conflict of een vastlopende procedure, kan het algemeen bestuur zelf besluiten de CdK om advies of bemiddeling te vragen. Dit betreft nadrukkelijk maatwerk op verzoek van het algemeen bestuur en geen standaardonderdeel van de procedure.

Beschrijving van de rol van de CdK zoals deze, per fase van de procedure, is opgenomen in de handreiking

Fase 1 - Voorafgaand aan de benoemingsprocedure

- Legt contact met het algemeen bestuur zodra de procedure start.
- Stemt met IenW af over de benodigde doorlooptijd.
- Stelt (via de kabinetschef) een conceptplanning op.
- Bespreekt planning en procedurestappen met de secretaris-directeur.
- Bewaakt gedurende het hele traject het ordentelijke verloop van de procedure.
- Heeft een procedurele en waarborgende rol en bewaakt de scheiding van rollen.

Fase 3 - Profielschets opstellen

- Kan door de vertrouwenscommissie worden gevraagd mee te lezen met de profielschets en advies te geven.
- Ontvangt de concept-profielschets een week voor vaststelling.
- Kan aanwezig zijn bij de vaststelling van de profielschets door het algemeen bestuur.
- Krijgt de profielschets formeel overhandigd.

Fase 4 - Kandidatenselectie

- Ontvangt de sollicitatiebrieven (gericht aan het AB).
- Spreekt met kandidaten.
- Doet open bronnenonderzoek.
- Kan informatie opvragen bij collega-CdK's.
- Kan referenties inwinnen.
- Stelt een advies op over de geschiktheid van kandidaten.
- Adviseert de vertrouwenscommissie over welke kandidaten geschikt zijn.
- Wordt na iedere selectieronde door de vertrouwenscommissie geïnformeerd over de voortgang.
- Kan worden betrokken bij overleg wanneer de vertrouwenscommissie van oordeel is dat er geen geschikte kandidaten zijn.

Fase 4.5 - Assessment

- De onderzoeksvraag voor een assessment kan worden afgestemd met de kabinetschef van de CdK.

Fase 7 - Beschouwing Gedeputeerde Staten

In zijn rol als voorzitter van GS:

- Is medeverantwoordelijk voor de beschouwing van GS.
- Kan een gesprek voeren met de aanbevolen kandidaat.
- Heeft bij waterschappen in meerdere provincies een coördinerende rol.
- Voert bij voorkeur namens meerdere provincies één gezamenlijk gesprek met de kandidaat.

Fase 7.3 - Procedureverslag

- Stelt een eigen procedureverslag op voor de minister van IenW.
- Beschrijft daarin het verloop van de procedure, de kandidaten en de totstandkoming van de aanbeveling.
- Meldt eventuele onzorgvuldigheden in de procedure aan de minister.

Fase 10 - Beëdiging

- Beëdigt de nieuwe voorzitter.
- Neemt de eed of belofte af tijdens de installatievergadering.

Tijdens de ambtstermijn

Fase 11 - Ambtstermijn

- Voert voortgangsgesprekken met de voorzitter.
- Fungeert als adviseur, sparringpartner en gesprekspartner.
- Voert volgens de handreiking minimaal drie voortgangsgesprekken gedurende de ambtstermijn.
- Ontvangt bij voorkeur de verslagen van de klankbordgesprekken tussen AB en voorzitter.

Fase 12 - Einde ambtstermijn

- Vraagt in het vijfde jaar van de ambtstermijn of de voorzitter beschikbaar is voor herbenoeming.
- Kan bij verstoorde verhoudingen:
  - gesprekken voeren met voorzitter, AB en/of DB;
  - procesbemiddelend optreden;
  - mogelijke interventies beschrijven richting AB, DB en minister.

Herbenoemingsprocedure

Fase 13.1 - Herbenoeming

- Ziet toe op de kwaliteit van het herbenoemingsproces.
- Kan overleg voeren met betrokkenen.

Fase 13.2 - Opstarten herbenoemingsprocedure

- Vraagt (eventueel samen met het AB) circa tien maanden voor afloop van de termijn of de voorzitter wil worden herbenoemd.
- Bespreekt met (fractievoorzitters uit) het AB de procedure.
- Licht toe wat van het AB wordt verwacht.
- Bespreekt de inschatting van het verloop van de procedure.

Fase 13.5 - Herbenoemingsgesprek

- Ontvangt het verslag van bevindingen van de vertrouwenscommissie voordat deze naar het AB gaat.

Fase 13.6 - Niet-herbenoeming

- Kan door het AB om inhoudelijk advies worden gevraagd indien sprake is van een voorgenomen niet-herbenoeming.

Fase 13.10 - Beëdiging na herbenoeming

- Neemt opnieuw de ambtseed of belofte af.
- Stemt de beëdiging af via het kabinet van de CdK.

Samengevat

De CdK heeft volgens de handreiking vooral vijf rollen:

1. Procesbegeleider en bewaker van een ordentelijk proces.
2. Adviseur bij profielschets en kandidaatselectie.
3. Voorzitter/coördinator binnen GS bij de beschouwing.
4. Sparringpartner gedurende de ambtstermijn.
5. Beëdiger bij benoeming en herbenoeming.